FAKTOR X

KUNSTMAGASIN NR 02 2012

KR 70 2..ÅRGANG

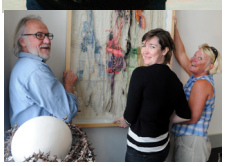

INNHOLD FAKTOR X

NR 02 2012 ISSN 1893-2452

COVER: Jan Freuchen, “ALLOY ISLAND 2”

s 4 Mette Line Pedersen gir oss litt “Art News”

s 6 -7 Møt fotografen Daniel Nourauds bilder fra utstillingen “ Terraqua” på Fotohuset.

s 8 -15 Jan Freuchen, kunstner bosatt i Berli skal kuratere åpningsutstillingen på Kristiansand Kunsthall.

s 16 -17 Randi Øverland om innkjøps - politikk.

s 18 - 19 Else Marie Jakobsen, har verk i samlingnen på SKMU

s 20 - 21 Randi Berge Wandrup intervjuer Audun Eckhoff, direktør på Nasjonalmuseet om deres innkjøpspolitikk.

s 22 -23 Marianne Hultmann, intendant ved Oslo Kusntforening om ferske penger til billedkunst.

s 24 -26 Cecilie Nissen, billedkunstner og daglig leder av Christiansand Kusntforening om Kunst og Begrep

s 27 - 30 Stipenduttstillingen på Agder Kunstnersenter

TID FOR SYTING

Nå er det tiden for årets runde med syting. Stipendene, garantiintektene, og mangelen på innkjøp. Det er utrolig vanskelig å unngå at det høres ut som klaging, det er den samme historien siden tidlig -70 tall. Vi er misfornøyde.

Kulturløftet har gitt mange nye midler til kunstfeltet, men det meste kommer aldri lenger enn til institusjonene. Ser man på hvor mange som lever av kunst på Agder, så har det antallet økt de senere årene. Ser man på hvor mange kunstnere som lever av kunst på Agder, så er det langt fra samme bilde. Nytt av året er at det deles ut kr. 80 000,- fra billedkunstnernes hjelpefond fordelt på fire kunstnerstipender á kr. 35 000,- Det er flott, men ikke akkurat noe noen kan leve av.

Hvorfor er det slik at vi som faktisk produserer det som skal fortolke og gi identitet, er de som også skal betale gildet? Det ansettes kunsthistorikere i museene på anstendig lønn og betingelser (selvfølgelig). Underfinansierte institusjoner drives på luselønn i halve stillinger av kunstnere.

Alle vet (med Frpu som selvfølgelig unntak) at det å holde en utstilling oftest er en netto utgift for kunstneren.

Er det slik at vi som har valgt å være kunstnere har krav på at det offentlige støtter oss? Nei, det er knapt noen som mener det. Å være kunstner er et fritt valg. Men på samme måte som bønder, leger, politikere, pressefolk og fiskere. Som alle har ”sugerør i statskassen”, så mener vi at det at vi leverer er viktig for samfunnet. Det mener nok også leger, politi, NAV- ansatte og alle de andre som jobber i offentlig sektor. Det er flertallet av politikere enige i, og vi vil bare ha lønn for det arbeidet vi gjør.

I vår region er der Sørlandets Kunstmuseum som forvalter de offentlige midlene som skal gå til innkjøp av kunst. I Dette nummeret av Faktor X ser vi på innkjøpspolitikken og hvordan den virker.

vil du abbonere på Faktor X ? Send mail til : johanow@online.no

Johan Otto Weisser: Redaktør, skribent og billedkunstner
Sidsel Jørgensen: Redaktør, fotograf og billedkunstner

Foto: Sidsel Jørgensen

REDAKSJONENS SJEKKLISTE

- V ☐ Kvalitetsorientert
- ☐ Bredde
- ☐ Inkluderende
- ☐ Sjangeroverskridende
- ☐ Modig
- ☐ Uforutsigbart
- ☐ Spennende
- V ☐ Utfordrende
- ☐ Uhøytidelig
- ☐ Subversivt
- ☐ Empatisk
- ☐ Rettferdig
- ☐ Demokratisk
- ☐ Sært
- ☐ Undergrunn
- ☐ Radikalt
- ☐ Innovativt
- ☐ V Skape synergi
- ☐ Inkluderende
- ☐ Nepotistisk
- ☐ Uberegnelig
- ☐ Offensivt
- ☐ Forankret

"SOME ART NEWS"

Tekst: Mette Line Pedersen

Kunst og nyliberalisme

Til tross for finanskrisa i 2008, kjennetegnes fremdeles den internasjonale samtidskunsten seg med de store kunstmessene, kunstsamlere med storkapital og museer som opplever seg selv som en opplevelsesøkonomisk paradigme. En av grunnene til at kunstmarkedet ikke har endret seg radikalt etter krisa, er i følge Carl Martin Faurby (Universitetet i København) en tese om at samtidskunsten bekrefter nyliberalismens logikk. Mye av diskusjonen omkring samtidskunst og kapitalisme handler ikke om kunstnere som er begeistret for kapitalismen, men om at de bekrefter kapitalismen i sin helhet, uten å bekjenne seg til en ideologi, i følge Faurby. Det er blitt vanskeligere å opprettholde en forestilling om en autonom og kritisk kunst forteller Mikkel Bolt i et intervju til avisen Informationen. I følge Bolt så fungerer kunst som en integrert del av en utvidet opplevelsesøkonomi, hvor billedkunst ikke er til å skjelne fra andre former for kulturturisme og storbybranding. Kunstens rolle som medium for kritikk eller undersøkelse av samfunnet er forsvunnet for en omfavnelse av kunst som business. Produksjonen som resepsjon av kunst har gjennomgått en form for nyliberalisering som gjør at samtidskunsten skal være spektakulær og storslått og nevner her som eksempel Olafur Eliasson. Men det finnes i takt med protester mot den nyliberalistiske kapitalismen, en mulighet for den politisk orienterte kunsten å medbidra, ved at de frigjør seg helt fra institusjonene, og Bolt nevner her den russiske gruppa Voina som malte en 60 meter lang penis på en klaffebro i 2010 ved den russsiske etteretningsvesenets lokale hovedkvarter i St. Petersborg. Da broa ble hevet var kjønnsorganet stivt. Slike former for kreativ forstyrrelse kan synliggjøre politiske kamper, i følge Bolt.

Kunststjerne

En ny kunststjerne er Elad Lassry som representerer en ny trend som lenge har vært tydelig på New Yorks kommersielle visningssteder. Trenden som nå har fått innpass på museer og gallerier kjennetegnes med lekre fargekombinasjoner, artige motiver, ornamentikk, delikat montering og formater som passer inn i stua. Modernistene jaga kosen ut av kunsten, mens Lassry representerer en generasjon kunstnere som nettopp fyller utstillingssteder med nusselige bilder og verkene blir gjerne karakterisert som en visuell nytelse.

Foto: Sidsel Jørgensen

“The rich get richer, and the poor get drunk” Mickey Rourke i “Requiem for a heavyweight”

Foto: Sidsel Jørgensen

Post Cultiva depresjon

En viss matthet preger kulturlivet i Kristiansand. Et slags mismot merkes. Det er ikke å undres over. Vi er mange som har brukt tid og krefter på å kjempe for at Cultiva skulle bli den vitamininnsprøytningen i byen som det kunne blitt. Hele miljøet var klar til å bidra. Når styret så plutselig deiser ned på en “barn og unge” strategi uten legitimitet i kulturlivet, før hele stiftelsen går i opplag, så er det kanskje ikke rart. Ingen vant første runde, alle tapte.

DANIEL NOURAUD

Fransk fotograf med utstilling på Fotohuset. Du kan se mer på www.danielnouraud.com

Erindringer om en art

Hvem har dette blikket ? Hvem befinner seg mellom land og hav, mellom natt og dag ?
Ikke et menneske av dagens støpning . Heller en som har erindringer om gamle tiders arter.
En som har bevart, gjemt i et hjørne av sin hukommelse, minnet om de første organismer i ferd med å utvikle seg. Som heiser seg opp av vannet, for å leve i friluft, men en luft fortsatt fuktig. I en verden hvor vannet fortsatt er blandet med jordens opprinnelse…
Dette blikket tilhører også fremtiden, langt unna, etter industrialismen. Det er ingen mennesker i disse bildene. Men av og til spor av en forsvunnet sivilisasjon, som elementene er
i ferd med å viske ut fra jordens overflate.

Alain Bergala, 2008

KUNSTEN ER ET TOVEIS SPEIL

Tekst: Johan Otto Weisser Foto: Privat

Du kuraterer åpningsutstillingen i Kristiansand kunsthall. Hva er prosjektet?

Forholdet melleom økonomi og kultur var utgangspunkt for prosjektet. Jeg var interessert i å se nærmere på det økende abstraksjonsnivået som man finner både innenfor billedkunsten og i økonomien gjennom hele det 20.århundret. I kunsten kjenner vi for eksempel dette som nonfigurative malerier og konseptuelle strategier, mens virtuelle transaksjoner og kreativ kapital kan representere noe liknende i økonomien. Begge disse retningene forenes jo også på en måte i begrepet "opplevelsesøkonomi", som har blitt flitting brukt av politikere i Kristiansand de siste årene.

Så kom jeg over disse bildene av Olaf Isaachsen som han malte i tida etter den store bybrannen i Kristiansand i 1892 og tenkte at dette kunne representere en slags begynnelse på historien jeg er opptatt av å fortelle. Disse bildene er malt i en impresjonistisk stil og markerer starten på modernismen i billedkunsten. Modernismen kjennetegnes av et stadig økende abstraksjonsnivå i malerkunsten og i høymodernismen ble figurative motiver valgt bort til fordel for rene abstrakte bilder. Svært ofte var disse maleriene ulike varianter av rutenett eller "grids", som fungerte som et slags reisverk for motivet. Dermed er vi på en måte tilbake til Kristiansand og kvadraturen igjen... I Isaachsens bilder ligger kvadraturen i ruiner, den er "abstrahert" av ildens herjinger, så og si. Jeg tenker at kvadraturen er "reisverket" i utstillinga – og tematikken favner om kunsthistorie, økonomi, byutvikling og den rådende mentaliteten i senkapitalismen.

Hvordan har du valgt ut kunstnerne som skal delta?

Først og fremst har jeg valgt kunstnere som jeg beundrer og ønsker å se mer av. Jeg har også forsøkt å ha et veldig bredt, ja nesten schizofrent fokus når det gjelder teknikk og estetikk. Det er også flere generasjoner representert i utstillinga. Isaachsen ble født i 1835, så han kommer neppe til åpninga. Det gjør forhåpentligvis Jonas Ib Jensen og hans to kolleger i kunstnergruppa Katla. Og Else Marie Jakobsen som skal gjøre et samarbeid med den 50 år yngre Ann Catrin November Høibo. Erik Pirolt skal vise en av sine svende bokonstruksjoner. Kristine Jakobsen fotograferer arkitekturen på Sørlandsparken. The Moen skal vise nye tegninger. Vi har også fått låne et stort verk av Kjell Mardon Gunnvaldsen. Det er over 15 utstillere alt i alt.

Hvordan vurdere kunstnerisk kvalitet?

Tja, med en blanding av intuisjon, faglig kompetanse, integritet og god smak. Heldigvis kan man aldri tallfeste kunstnerisk kvalitet, selv om noen byråkrater forestiller seg det.

Hva betyr det for Kristiansand at vi får en kunsthall?

Overgangen er vel ikke veldig dramatisk ettersom kunstforeningen har blitt driftet etter kunsthallformatet i noen år allerede, men det er jo en mulighet til en ny start. Kunsthallen har jo et virkelig fantastisk lokale, særlig etter forbedringene som er gjort den siste tiden. Kneika er jo økonomien. Man kan ikke drifte et 650m2 stort lokale med flere utstillinger i semesteret på en 50% stilling. Jeg håper at byen ser hvilken mulighet dette er til å etablere en vital kunstinstitusjon i regionen og støtter Kunsthallen helhjertet.

Hvilken virkning vil du at denne utstillingen skal ha på Kristiansand?

Jeg forsøker å introdusere en måte å tenke utstillinger på, både tematisk og visuelt, som jeg tror er litt ny i Kristiansand. Om det kan slå an en tone for det fremtidige programmet ved Kunsthallen så synes jeg at vi har lyktes godt. Jeg håper jo også at utstillingen kan ha en innvirkning på hvordan innbyggerne betrakter byen sin. Jeg har ikke bodd i byen på mange år og betrakter den utenfra, samtidig som jeg føler jeg kjenner den godt.

Betyr det noe for valg av kunstnere at den er i Kristiansand ?

Ja, jeg har valgt å ta med mange som har en tilknytning til byen. Det er flere grunner til det: For det første finnes det mange gode kunstnere å ta av. For det andre ønsker jeg at Kunsthallen skal ha en lokal legitimitet. Og for det tredje så har jeg ikke sansen for hvordan kuratorer ofte bruker utstillinger til å smykke sin egen Cv med navn som betyr mye i kunstverden og lite i resten av verden.

Hvilket forhold har du til Kristiansand?

Jeg er jo født 5 dager etter Julius på tampen av 70-tallet, har vokst opp her og har byen og landskapet innprentet i kroppen. Mine følelser for byen er blandede, men har nok mildnet noe de siste årene. Jeg ser alltid fram mot å reise hit.

A MAN KEEPS
AND FEEDS A LION.
THE LION OWNS
A MAN.

ry operates. The
forward looking
of future perform
of operations, fi
and the develop
the Company o
from those mad
wardlooking sta
ntation. In add

Du har Berlin som base, hvorfor?

Min samboer Linn Pedersen ble tildelt et atelier ved Künstlerhaus Bethanien, så derfor har vi flyttet ned hit med vår lille datter for et drøyt års tid.

Hvordan ser du på forholdet mellom kurator og kunstner?

Jeg er jo primært kunstner selv og liker best jeg får friheten til å utvikle mitt prosjekt uten at det skal illustrere eller eksemplifisere kuratorens tematikk. Det handler om å stole på kunstnerens prosjekt og at det allerede befinner seg innenfor den kuratoriske rammen i kraft av seg selv. Og så er det jo selvsagt alltid bra å ha en samtalepartner og kritiker etterhvert som arbeidet tar form.

Har du et annet mål som kurator enn som kunstner?

Jeg har ikke noe overordnet mål hverken som kunstner eller kurator. Men jeg har en annen metode som kurator. Er vel hakket mer pedagogisk, samtidig som jeg også ønsker at resultatet skal være komplekst. I begge praksisene leter jeg etter sammenhenger på tvers av disipliner, tankemåter og tidsrom.

Hva er kunstens funksjon i samfunnet?

Det er komplisert å svare på det uten å tilskrive kunsten en slags nyttefunksjon, som jeg for all del vil unngå. For meg handler kunst om å forsøke å betrakte seg selv og situasjonen man inngår i fra en utside samtidig som man er innenfor. Kunsten er et speil, javel, men det har vi jo nok av allerede. Kunsten er mer som de toveis-speilene man har i tollområdet på flyplassene der man ser refleksjonen sin fra den ene siden og gjennom det fra den andre. Man bør stille seg spørsmålet: Hvem arbeider man for? Næringsutviklere og politikere? Kulturen? Seg selv? Trolig er det en lett blanding. Jeg tror uansett at man ikke har noen mulighet til å forutse hva ens kunstneriske virke kan føre til. Det settes ut i verden og lever kanskje videre i nye konstellasjoner. Ta for eksempel dette med prekaritet: Prosjektbasert arbeid, fleksitid, utvisking av skillet mellom arbeid og fritid. Dette var vel engang en beskrivelse av en kunstners hverdag, som nå er mantaet i det generelle arbeidsmarkedet. Men god kunst handler jo også om sensibilitet og empati. Og om gleden ved å lage noe. Finne sammenhenger.

Hvordan gir dette seg utslag i dine arbeider.

Vel, min produksjon er ganske rastløs og har mange utrykk, men det er som regel en materiell lek og et konseptuell aspekt involvert. Og så forsøker jeg å lage verk der det ikke er noen motsetning disse sidene.

Hva har formet deg som kunstner ?

Alle forfattere som begynner på B: Borrroughs, Beckett, Borges, Ballard, Brecht, Brontë. Og Thure Erik Lund.
Og jeg så en stor utstilling av Robert Smithson på Samtidskunstmuseet da jeg nettopp hadde flyttet til Oslo som attenåring. Den gjorde et stort inntrykk. Det samme gjør fremdeles Leonard Rickards arbeider. Og gamle helter som Lars Hertevig, Giorgio De Chirico, Pieter Breughel og Peder Balke. Gordon Matta Clark, Eva Hesse, Bruce Nauman. Cy Twombly. David Cronenbergs filmer.

Hva er publikum for deg?

Kort sagt den som interesserer seg. Jeg har ikke noe ønske om å vende meg bort fra betrakteren, men vil heller ikke lage ”folkekjære” verk eller underholde. Men jeg er opptatt av koreografien i utstillinger, hvordan betrakteren ledes inn i verkene. Det er et balanseforhold mellom det åpne og det lukkede, det ut- og innadvendte.

Hvilke kunstneriske prosjekter jobber du med nå?

Til utstillingen i Kristiansand redigerer jeg også en tekstsamling sammen med Sigurd Tenningen hvor vi har fått med oss en skikkelig smørbrødliste av kritikere og essayister, blant annet Arve Kleiva, Pål Gitmark Eriksen, Peter Amdam og Ingvild Krogvig. Tekstene kretser rundt den samme tematikken som utstillingen og burde kunne bli interessant lesning. Ellers holder jeg på å lage en ny bok med mine egen verk og har flere kunstneriske samarbeidsprosjekter på trappene.

Jan Freuchen er født og oppvokst i Kristiasand, og er kurator for åpningsutstillingen i Kristiansand Kunsthall.
Faktor X presenterer prosjektet og Freuchen i et intervju gjort på mail. Freuchen bor i Berlin.

THE ART OF BEING A SLAVE
IS TO RULE ONES MASTER.

STORT ROM FOR SKJØNN

Amaldus Nielsen, Morgen i Ny Hellesund 1881 Foto: Renato Langfeldt. Tilhører Christianssand Bildegalleri / SKMU

Randi Øverland, styreleder i Kristiansand Kunsthall, styremedlem i Sørlandets kunstmuseum, hvor hun tidligere satt som leder. Hun var statssekretær i Kulturdepartementet for Arbeiderpartiet, da innkjøpsordningen som kulturrådet hadde ble lagt ned. Faktor X har spurt hva som skjedde rundt dette.

Hvorfor valgte man å nedlegge kulturrådets innkjøpskomiteene ?

Dette var et resultat av opprettelsen av 15 knutepunkt museer, bl.a. Sørlandets Kunstmuseum. Før var det en sentral innkjøpskomité som sto ansvarlig for innkjøp av verk, som så ble tilbudt de regionale museene og gikk inn i deres samlinger. Men man så at var vanskelig for komiteen å få oversikt det som foregikk på kunstfeltet. Det var også uheldig at museenes samlinger fikk tilfeldige verk, som kanskje ikke styrket samlingens profil og karakter. Departementet mente at det var bedre å styrke museene. Vi så det som positivt at 15 sterke, regionale styrer bestemmer innkjøpspolitikken. Budsjettet på 3 mill. kr. (hvor nesten 1 mill. gikk til administrasjon), ble fordelt på knutepunktmuseene med omkring 200 000,- på hver.

Var det meningen at dette brukes på innkjøp lokalt?

Nei, men midlene var øremerket innkjøp av kunst. Vi forutsatte at museene hadde administrasjonen på plass.

Tekst Johan Otto Weisser Foto: Sidsel Jørgensen

Randi Øverland i samlingen på Sørlandets Kunstmuseum (SKMU)

Før kunne man risikere at Kulturrådet dukket opp på en utstilling rundt omkring i regionen, mens det nå virker som om museet ikke har noen særlig interesse for det som skjer utenfor egne vegger. Hva mener du om det?

Hvis det er sånn, synes jeg at det er negativt. Jeg trodde jo både direktøren og andre reiste rundt og så på det som skjer og kjøper inn.

Når museet har gått bort fra eksterne medlemmer i innkjøpskomiteen så er vel det en ytterlig svekkelse av komiteens mulighet til å orientere seg i kunstlivet. Det må være et problem?

Det er noe jeg har reagert på og som jeg har luftet i styret. Det er et problem når alt er internt.

Før kunne man i ny og ne se innkjøpskomiteer fra nasjonale institusjoner, men nå er det lenge siden vi har sett noen i Kristiansand. Det gjør det vanskeligere å nå igjennom nasjonalt?

Det er klart at det er mange gode utstillinger som ikke blir nok besøkt av sentrale miljøer i Oslo, men dette må veies opp mot det vi vinner ved at museene regionalt får mer til innkjøp.

LOKOMOTIV ELLER PENGEBINGE

Tekst: Johan Otto Weisser Foto: Sidsel Jørgesnen

Sørlandets kunstmuseum er den sterkeste og tyngste kunstinstitusjonen i regionen. Det har ressurser som overstiger alle de andre kunstinstitusjonene til sammen. Det er bra. Det er avgjørende for regionens kunstliv å ha et sterkt og selvsikkert museum.

Men det er heller ikke ingen tvil om at museet trenger de andre institusjonene og det kunstlivet som finnes utenfor egne dører.

Vi har tidligere snakket med tidligere direktør ved SKMU, Pontus Kyander (F-x 2/11) og nåværende direktør; Karin Hidsbo (F-x 4/11)

Kulturdirektør Stein Tore Sorthe etterlyste i F-x 1/10 en større synergieffekt av etableringen av museet, noe Kyander stiller seg uforstående til. Han avviser kategorisk at museet skulle ha et ansvar for andre og dårligere finansierte institusjoner, selv om han er full av lovord om Christiansand kunstforening og Bomuldsfabriken. Hindsbo utrykker noe av det samme.

Nå er det ingen som tar til ordet for at Museet skulle blande seg inn, gi tilskudd eller på andre måter forsørge de andre institusjonene. Men man har et virkemiddel som brukes med for liten bevissthet. Det er innkjøpspolitikken. Hvert år er det en post på budsjettet som skal gå til innkjøp av verk til samlingen. Museet har de siste årene fått økt sine tilskudd fra rett over 12 mill i 2009 til rett under kr. 14 mill i år. Mellom kr. 540 000,- og 1 mill. Er brukt til innkjøp. Det har vært en tendens til at det aller meste brukes i egen institusjon. Det kan man forstå, men museet trenger en bredere forståelse av hvor midlene vil få best anvendelse. Spørsmålet som reiser seg er: Brukes midlene som Skrues Pengebinge eller som et lokomotiv i den regionen man skal betjene?

Et meritterende innkjøp på Bomuldsfabriken eller i Kristiansand Kunsthall betyr for det første kjærkomne inntekter for utstiller. For det andre vil det øke motivasjonen for å stille ut. Da får man flere som er interessert i å stille ut, med presumptivt høyere kvalitet. For det tredje vil det være en anerkjennelse av institusjonen som øker det allmenne publikums respekt for andre utstillinger som vises der. For det fjerde ville det bety hardt tiltrengte inntekter til underfinansierte institusjoner. Slik brukes pengen til å styrke hele kunstlivet, ikke bare til å lage en samling som likner alle andre.

Else Marie Jakobsen med innkjøpte verk i samlingen hos Sørlandets Kunstmuseum (SKMU). Pontus Kyander, tidl. dir. SKMU

Karin Hindsbo, direktør Sørlandets Kunstmuseum

Thomas Hestvold satt i museets innkjøpskomité da den ble omorganisert og kunstnerrepresentantene ble faset ut.

Det var ikke noen som hadde så sterke meninger om dette sier Hestvold. Han forteller at det var ingen sterk motstand blant kunstnerne. Daværende direktør Erlen Høyersten mente at dette var noe som alle museene etter hvert hadde gjort, uten at det var noen sterk strid omkring det.
Argumentet var at det var viktig at de som skal bruke samlingen som utgangspunkt for utstillinger, er best skikket til å velge hva som skulle kjøpes inn. Dessuten at man fikk større fleksibilitet enn med en ekstern komité.
”Selv så jeg meg som en kunstfaglig kompetanse, og hadde dårlig samvittighet for å ikke klare å følge tilstrekkelig med på det som skjedde. Så dersom det satt folk på museet som kunne gjøre dett bedre, så var det greit for meg.
Derfor var det overraskende å se utstillingen som viste de siste innkjøpene i museet nylig. Mange av tingene var jeg selv med på å kjøpe, så de kan ikke ha kjøpt inn mye i løpet av de siste årene. Så dersom dette er tendensen, så er skjer det motsatte av det vi tenkte oss. Hvis det ikke fører til at de blir smidigere og raskere så har de ikke oppnådd noe.”

LOKALE KUNSTNERE HAR INGEN PRIORITET

Tekst: Randi Berge Wandrup

Hvordan blir innkjøp av kunst vurdert ved norske museer? Vi har spurt direktøren for Nasjonalmuseet, Audun Eckhoff. Museene ønsker en styrking av innkjøpsbudsjettene, men kulturdepartementet vil først ha en utredning.

- Hva er hovedformålet med innkjøpsordningen, sett fra Nasjonalmuseets ståsted?
- Innkjøpsordning er til for å bidra med å utvikle Nasjonalmuseets kunstsamling slik at den gir et godt bilde av særlig norsk kunst, arkitektur og design. I tillegg har den referansepunkter innenfor utenlandsk kunst. I dette ligger det innforstått at vi ikke bygger noe arkiv over alt som foregår. Det kan vi ikke gjøre.
- Er innkjøpsordningen også ment å være en del av finansieringen for kunstnerne?
- Vår innkjøpsordning er basert på en utvelgelse av de verkene vi oppfatter som de viktigste. Vi regner med at innkjøp har positiv betydning for kunstnerne, men vi er ikke del av en noen finansieringsordning for dem på andre måter enn at vi kjøper kunstverk ut fra hvilke behov vi ser for vår samling.
- Fins det noen tanke om at innkjøpsordningen skal danne et grunnlag for byttelån mellom Nasjonalmuseet og de ulike institusjonene i regionene?
- Ingen museer er koblet automatisk til noen slike ordninger. Men det er likevel vanlig praksis at man låner ut til hverandre så langt ressursene rekker og i den grad det passer inn i programmet for øvrig.
- Skal regionale museer ha andre formål enn Nasjonalmuseet når det gjelder innkjøp eller er de en del av en helhetlig struktur?
- Hvert museum står helt fritt innenfor innkjøpsordningen. Men Nasjonalmuseet har naturligvis et nasjonalt oppdrag som er annerledes enn alle andre. Og vi har også en statlig finansiert innkjøpsordning som er større enn de andre norske museene til sammen.

Staten gir noen tilskudd til de ulike museene. I en viss grad er disse blitt styrket i forbindelse med samorganiseringen, den såkalte konsolideringen eller museumsreformen, som innebærer at museene slår seg sammen. Men dette er ikke knyttet spesifikt til innkjøpsbudsjettene som er en forsvinnende liten del av disse museenes budsjetter.

- Kan man håpe på at innkjøpsordningen blir styrket økonomisk?
- Nasjonalmuseet og de andre kunstmuseene har anmodet Staten gjennom Kulturdepartementet om å styrke de regionale museenes innkjøpsbudsjetter med øremerkede midler Dette er fulgt opp i stortingsmeldingen for visuell kunst, som nettopp er lagt frem. Departementet sier i meldingen at det vurderer å gjøre dette, men vil gjennomføre en nærmere undersøkelse av innkjøpsvirksomheten de senere år som grunnlag. Det er ennå ikke bestemt hva slags undersøkelser dette skal være.

Johan Martin Nielssen, Landskap fra Svinør. 1882, tilhører Christianssand Billedgalleri/ SKMU Foto: Renato Langfeldt

- Ut fra din erfaring som direktør for Bergen kunstmusum. Blir lokale kunstnere kjøp inn til de regionale museene?
- Det fins ikke noe grunnlag for å si eller ikke si om lokale kunstnere er mer eller mindre innkjøpt de senere år. Min erfaring fra Bergen og min praksis i Bergen er at vi ønsker både en lokal og regional forankring i samlingen, men også en nasjonal og internasjonal forankring. En slik samling kan ikke være begrenset til lokale kunstnere, men det er også naturlig å tenke i spesiell grad på lokale kunstnerne så sant de når opp kvalitetsmessig.

FERSKE PENGER TIL DET VISUELLE FELTET

Av Marianne Hultman
Intendant, Oslo Kunstforening oversatt av Karen Gjelsvik

I slutten av mars ble stortingsmeldingen for visuell kunst lagt frem på stortinget, denne saken skal behandles frem til sommeren. I desember 2011 åpnet Norsk kulturråd for nye søknader til samleposten Post 74, som de forvalter for KUD siden et år tilbake. Oslo Kunstforening og flere andre institusjoner har søkt tilskudd fra Post 74 for 2013. I disse dager har forhandlingen om neste års budsjett startet i Oslo kommune.

Norge har en politisk struktur som bygger på at det først og fremst er stat og kommune som skal støtte og verne om kulturen og dens mangfold. Det er vel og bra, og slik det bør være. De mindre institusjonene for samtidskunst har dog blitt stemoderlig behandlet, med det resultat at de i dag er sterkt underfinansierte. Nå tror ikke jeg det har med uvilje å gjøre, ikke i det hele tatt. Problemet er nok av et mer strukturelt grunnlag, som muligens har utspring fra et utdatert syn på hva kulturproduksjon koster og hvordan den finansielle ansvarsfordelingen bør se ut. Deres finansieringssituasjon bør derfor gjennomgås.

I dag har mange mindre institusjoner et tilskudd fra kommune og/eller stat som skal dekke driften av organisasjonen, mens selve virksomhetskostnadene uteblir. Ofte er det slik at grunntilskuddet gjør at man så vidt klarer driftskostnadene som lønn, leie, strøm, IKT osv. Derimot forventes det at institusjonen fremdeles skal forholde seg til ekstern finansiering når det kommer til kjernen av virksomheten, produksjonen av et offentlig formidlingsprogram.

Det finnes to statlige organ for virksomhetsstøtte: Norsk Kulturråd og KORO/URO (kunst i offentlige rom/kunstprosjekt i offentlige uterom). Blant de private aktørene er det i prinsipp kun stiftelsen Fritt Ord som støtter kulturproduksjon og til en viss grad Sparebankstiftelsen DnBNOR.
Problemet er at det ikke inngår i deres oppdrag å finansiere institusjonenes utstillingsvirksomhet. Støtte ja, men ikke å fullfinansiere.

Vær institusjon produserer seks til åtte utstillinger per år. Med litt hell får man støtte fra kulturrådet for en utstilling. Eventuelt kan man få støtte for deler av programmet fra Fritt Ord. Hvordan resten av utstillingsprogrammet skal finansieres er et godt spørsmål. I enkelte tilfeller presses institusjonen til å delegere finansieringsansvaret over på kunstnerne som søker støtte til en utstilling som institusjonen har tatt initiativ til. Institusjonens rolle svekkes, da man aldri får mulighet til å planlegge langsiktig, og kunstnerne får ikke lov å vie seg fullstendig til det de har blitt invitert til å gjøre, å produsere verk til en utstilling.

I dag er det fremdeles vanlig at kunstnere arbeider gratis. Dette er basert på en foreldet innstilling som går ut på at de til slutt blir belønnet gjennom salgsinntekter, arbeidsstipend eller på andre måter. Om kunstnernes utstillingsvilkår skal endres og forbedres må institusjonene ta sitt ansvar. Har en institusjon invitert til å stille ut er det institusjonens ansvar å drive prosjektet i samarbeid med kunstneren. De skal tilbys et utstillingshonorar og et finansieringsfundament til produksjon, transport, teknisk assistanse, dokumentasjon og andre ting. Kunstneren på sin side bør selv ta ansvar for finansieringen av nyproduksjon, om den er uvanlig kostbar. Det faller under

Olaf Isaachsen, Brandbillede fra Christiansand. Tilhører Christiansand Billedgalleri /SKMU Foto: Stanley Haaland

institusjonens ansvar å formidle utstillingen gjennom et pedagogisk program i form av kunstnermøter, omvisning, undervisning for skoleklasser, hjemmeside osv. Institusjonen skal fungere som en støttespiller gjennom hele produksjonsforløpet. Ved å aktivt arbeide for profesjonalisering av produksjonsprossesen bidrar man til å forbedre kunstnerens vilkår i institusjonsfeltet. På bredere sikt vil dette bidra til at publikum får mer erfaring og en større tillitt til samtidskunsten og kunstneryrket.

I Europa finnes det en lang rad med organ og private stiftelser som støtter kulturproduksjon. Det gjør at finansieringsbyrden fordeles jevnt mellom stat, kommune og private aktører. Til sammenligning med andre land i Europa utgjør det norske finansieringssystemet et trangt nåløyet å komme gjennom. Norsk kulturråd har blitt en koloss på lærsåler tynget av økende oppdrag og ansvar, og ikke minst makt. Å søke midler kan sammenlignes med lotto. Ingen vet hvem som kommer til å trekke vinnerloddet. Samtidig skapes en avhengighet som ikke er gunstig for noen av partene. Uten virksomhetsbudsjett blir det umulig å drive en uavhengig virksomhet og prinsippet om en armlengdes avstand mellom politikk og praksis faller på eget grep.

I de seneste ti årene har kompetansen på de mindre institusjonene endret karakter. Tidligere var det ofte kunstnerne selv som stod ansvarlig for det kunstneriske programmet. Det er ikke noe feil i det. Men i takt med at feltet profesjonaliseres har også oppdraget forandret seg og blitt mer komplekst. Flere og fler mindre institusjoner ledes i dag av kuratorer og intendanter, som arbeider med det kunstnerlige programmet, samtidig som de sitter på det administrative ansvaret der utstillingsvirksomheten inngår som en del av en større helhet.

De mindre institusjonene burde få bevilgning for virksomhet så vel som drift. På denne måten tillates de å vokse og utvikles i takt med tiden, samtidig som de får mulighet til å fullføre de oppdrag de har blitt betrodd til å utføre. Gjennom å erkjenne de mindre institusjonenes innsats og relevans i kulturfeltet og ved å gi dem tilliten de fortjener minskes dessuten presset på Norsk kulturråd samtidig som på kunstnerne. I tilegg burde staten stimulere næringslivet ved å oppmuntre til at flere stiftelser opprettes som støtter kulturproduksjon direkte.
Vi er klar. Spørsmålet er om stat og kommune er det?

KUNST OG BEGREP

Amaldus Nielsen, Sørlandsk skoglandskap, Linadalen ved Mandal.1911 Tilhører Christiansand Billedgalleri / SKMU Foto: Renato Langfeldt

Betydningen av og hensikten med kunst har variert gjennom historien og definisjoner og begreper både er og har vært omdiskutert.
Kunstuttrykket er alltid kulturelt bestemt av samfunnet og samtida rundt verket, kunstneren og mottakeren, og av enkeltindividets personlighet og sanseopplevelser. Enkelte mener at kunst ikke har verdi utover seg selv, andre mener utførelsen krever spesiell kunnskap og ønske om å bruke denne og individuelt tilpasse den til en situasjon og hensikt.

Man kan si at det finnes to hovedgrener i kunsten.
Den første har som mål å finne erkjennelse om hva det er å være menneske. Denne grenen karakteriseres oftest som kunst. Den andre har som mål å gjøre publikum lykkelige i den perioden verket sanses. Denne grenen betegnes gjerne som underholdning.
Samme verk kan fungere både som kunst og underholdning. Et erkjennelsesutvidende verk kan være god underholdning, og god underholdning kan være erkjennelsesutvidende.

Mange fremholder at kunsten er subjektiv og at det derfor ligger i dens natur at den ikke kan vurderes objektivt. I virkeligheten er kunsten tuftet på den antakelse at den subjektive opplevelse opptrer lovmessig. Kunsten er i sitt innerste vesen et forsøk på å avdekke disse lovmessighetene, både der de er almengyldige og der de varierer fra et individ til det neste. Det er likevel ikke feil å si at noe er "kunst for meg", all den tid kunst har subjektive rammer.

Tekst: Cecilie Nissen,

Sørlandsk landskap, Bragdøya 2009. Foto: Sidsel Jørgensen

Selve kunstbegrepet må ta utgangspunkt i kommunikasjonsprosessen mellom kunstner, kunstverk og betrakter. Den fjerde faktor er forholdet til den virkeligheten som kunstverket er en del av.
Man kan røft dele inn teoriene i fire hovedretninger, selv om kunstteoriens historie har vist at teoriene ofte er kombinert med hverandre.

Imitasjonsteorier handler om forholdet mellom kunstverket og virkeligheten. Imitasjonsteorier ser på bilder og skulpturer som en etterligning av virkeligheten. Det som oppfattes som virkelighet kan variere fra den himmelske virkelighet til den materielle og sansebare, og fra den ideelle virkelighet til den sosiale.
Uttrykks- eller ekspresjonsteorier som handler om forholdet mellom kunstner og kunstverk. Uttrykksteorien ser på kunstverket som et uttrykk for kunstnerens indre følelser og opplevelser. Man kan si det er en form for kunstnerens frossede bevissthet.
Modernistiske og formalistiske teorier ser kunstverket som et selvstendig isolert objekt. Disse teorier ser på kunstverket som en spesiell sansbar virkelighet. Denne kommer i tillegg til den ytre virkeligheten og består ofte av former og farger i relasjon til hverandre.Opplevelses- og resepsjonsteorier som tar for seg forholdet mellom kunstverk og betrakter. Resepsjonsteoriene ser primært på kunstverk som en estetisk opplevelse. Først og fremst skal kunstverket gi opplevelse av noe skjønt og vakkert, men hensikten kan også være å provosere og rokke ved konvensjonelle oppfatninger.
Begrepet samtidskunst brukes til å beskrive den kunst, som skapes nå.
Det varierer hvor mange år man tillegger denne aktuelle perioden. I museumssammenheng dekker det ofte

over en periode på 20-30 år, men det er eksempler på at det dekker alt efter 1945. I kunsthaller, gallerier og andre ikke-samlende kunstinstitusjoner dekker begrepet som regel et kortere tidsrom på ca. 10-15 år.
I motsetning til kunsthistorien, som deler inn kunsten i faste epoker, er samtidskunsten skiftende. Det som er samtidskunst nå, vil sannsynligvis være noe annet om 30 år. Eksempelvis knytter postmodernistisk kunst seg primært til et oppgjør med modernismen og knytter seg derfor til en spesiell periode fra 60-tallet og fremover, og dels til en kunstnerisk og filosofisk metode utviklet i denne perioden. Selv om det er stor sammenheng mellom postmodernistisk kunst og samtidskunst, må den siste altså tenkes mer inkluderende og åpen over for nye metoder og former.
Samtidskunsten er preget av en økt internasjonal orientering. Selv om det tidligere også har vært norske kunstnere med internasjonal orientering, ser man blant de kunstnere som fikk sin utdannelse fra 90-tallet og fram til nå en økning i utstillingsaktivitet utenfor landets grenser. Det er også flere kunstenere som både utdanner seg og bosetter seg i internasjonale kunstmetropoler, som for eksempel Berlin, New York eller London.

Foruten de tradisjonelle kunstformene som maleri, skulptur og tegning, anses i dag video, installasjoner, digital kunst, lydkunst, performance, intervensjoner, kunst i det offentlige rom, institusjonell kritikk, relasjonell estetikk, sosial skulptur, street art, kunst og aktivisme m.m. som vanlig. Det er også blitt utbredt at kunstnere arbeider på tvers av medier og teknikker, siden medium og teknikk er blitt sekundært i forhold til idé, tema eller hva det er kunstneren undersøker.

I 2005 skrev kunsteren Lars Vilks boka «Hur man blir samtidskonstnar på tre dagar», som er en halvironisk (jeg er ennå ikke helt sikker på om den er ironisk eller ikke) håndbok om hvordan man på en rask måte kan bli samtidskunstner. I boka hevder Vilks at det ikke er kunsten i seg selv som teller, men kunstens verden, dens atferd og vaner og dets agenter som alle er avgjørende. Kunsterisk kvalitet er altså ikke om du er god i en teknikk eller er i stand til å lage et vakkert maleri. Det er tilstrekkelig å lage litt småkjedelig middelmådighet, fordi det viktige er hvor effektiv du er på nettverksbygging.
Det er mulig det ligger en slags kynisk innsikt i dette, men kunstens lange og dype historie hadde neppe vært mulig uten at noen ble kalt til kunsten av en sterk indre kraft.

Oda Krogh. Et abonnement på Aftenposten. 1887. Tilhører Christiansand Billedgalleri / SKMU

STIPENDUTSTILLINGEN 2012

Agder Kunstnersenter arrangerer for første gang stipend utstilling, og har mottatt rekordmange innleverte arbeider. Toril Bue, Bjørn Aurebekk og Michael Rieu monterer. Foto: Sidsel Jørgensen

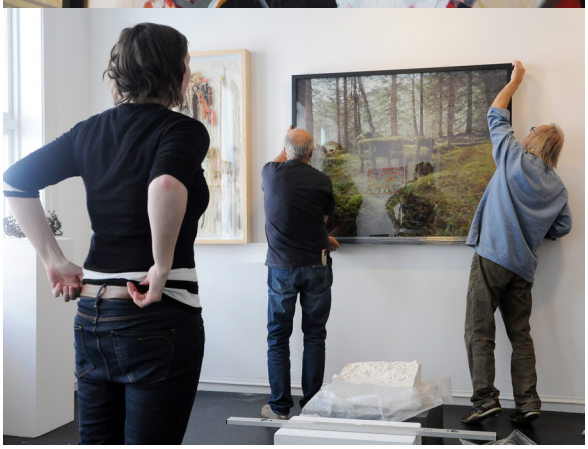

STIPEND TIL KUNSTNERE PÅ AGDER

Det skal utdeles fire stipender på 35 000,-. Pengene kommer fra Bildene kunstneres hjelpefond og skulle gå direkte til kunst-produksjon. Dette er en prøveordning som man venter skal bli permanent. Styret i Norske billedkunstnere Agder bestemte at man ville dele potten på kr. 80 000,- i fire, og å gi det som stipend. Kunsthåndverkere er også inkludert.

Resultater er interessant, også i forhold til lidelseshistorien som Sørlandsutstillingen representerer. For til denne utstillingen sender svært mange inn, også av de mer etablerte. De 67 kunstnere som har sendt inn, er alle representert med minst er verk. Det gir en kjærkommen mulighet til å se hva som skjer i bredden på Agder. Det er også interessant å se at mange velger å sende inn det beste de har, ikke bare noe som de har til overs.

Så enkelt er det å lage en utstilling som har energi, som viser bredden, og som lar oss se hva andre holder på med. Styret i NBK-A har forbilledlig styrt pengene rett til kunstnerne, og får kunstnernes engasjement på kjøpet. At det er 4 av 67 som får stipend er greit, det er i alle fall en sjanse.

Vi gratulerer vinnerne, og Kunstnersenteret med en engasjert utstilling !

Tekst: Johan Otto Weisser Foto: Sidsel Jørgensen

Hektisk innspurt på Agder Kunstnersenter før åpning. Daglig leder Ylve Thon, monterer sammen med Toril Bue, Michael Rieu og Bjørn Aurebekk.

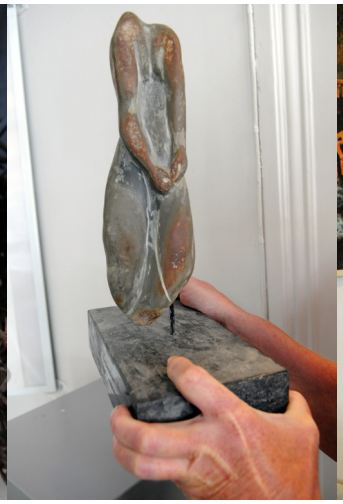

VINNERNE OG JURYENS BEGRUNNELSE

Agnes Repstad har bistått juryen

Anne Cathtrine November Høibo
Født: 1979
”Touch me, I´m sick” 2008
Verkets tittel henspiller på menneskelig omsorg.
Verkets har sin styrke i overgangen fra et abstrakt førsteinntrykk til et tekstuelt utsagn i form av en påbegynt tekst i det som fremstår som en halvferdig, kaotisk vev.
Bildet forener en ekspressiv bruk av materiale og idé og diskuterer hva som er begynnelse og slutt.
Juryen vurderer at ”Touch me, I´m sick” er et meget engasjerende og gjennomført tekstilarbeid.

Nina Björkendal
Født: 1977
”Systema naturae”
Bildet viser malplasserte rester av kontormøbler iscenesatt i en skog. Disse rekvisittene er tilsynelatende i ferd med å gå tilbake til naturen.
Bildet gir sterke assosiasjoner til tid og varighet, og naturens kretsløp, samtidig som det dannes en fortettet beretning om noe som har hendt.
Fotografiet ”Systema naturae” danner en uro gjennom en poetisk overbevisende kombinasjon av kjente elementer.

Tormod Ropstad
Født: 1952
”10 x 2/500”
Maleriet viser to hverdagslige gjenstander og ligger trygt innenfor sjangeren stilleben. Bildet har meget sterke maleriske kvaliteter utført med stor presisjon. Fargevalget er behersket og uttrykket har noe nesten suggerende og meditativt.
Bildet er ett i en lang rekke innenfor et standhaftig kunstnerskap som går stadig dypere innenfor sin egen billedverden.
Juryen fremhever at verket ”2 x 10/500” fremstår tidløst og applauderer kunstnerens kompromissløse utførelse.

Ole Morten Rokvam
Født: 1963
”297”
Skulpturen er den siste av en lang rekke verk i kunstnerens formspråk. Uttrykket leker med mekaniske gjenstander og begreper. Tilsynelatende finnes det en rekke funksjoner, men de muliggjøres kun gjennom betrakterens fantasi.
Skulpturen formidler et historisk perspektiv via assosiasjoner til manuell og dampdrevet teknologi. Gjennom harmonisering av vedfyrt steingods og gamle metalldeler oppstår et uortodoks univers.
Juryen mener at kunstneren viser stor formsans og høy håndverksmessig kompetanse.

Juryen har bestått av: Ansgar Ole Olsen NK Odd Fredrik Heiberg NBK

Spiralen og kvadratet /The Spiral and the Square

Øvelser i oversettbarhet / Exercises in Translatability
19 kunstnere/Cildo Meireles, Øyvind Fahlström, Rirkrit Tiravanija, Rodrigo Matheus, Haegue Yang m.fl

> 2.06 -- 9.09

Rodrigo Matheus, Konstruksjonens natur/Nature of construction, 2011, div.materialer/mixed media. Med tillatelse fra/Courtesy of Galeria Fortes Vilaça. Foto/Photo: Bonniers Konsthall

Samlingen /The Collection

Historisk og samtidskunst/ Historic and contemporary art
Edvard Munch, Else Marie Jakobsen, Grete Nash, Eirik Gjedrem, Amaldus Nielsen, Christian Krohg m.fl

> permanent

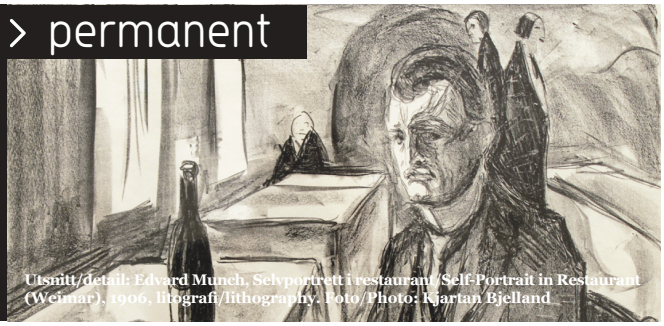

Utsnitt/detail: Edvard Munch, Selvportrett i restaurant/Self-Portrait in Restaurant (Weimar), 1906, litografi/lithography. Foto/Photo: Kjartan Bjelland

SKMU

SØRLANDETS KUNSTMUSEUM

MUSEUMSBUTIKK • OMVISNING • UTSTILLING/3 ETASJER
Åpent: tirsdag-lørdag 11-17, søndag 12-16 (mandag stengt)

MUSEUMSKAFÉ:
mandag-fredag 8-17, lørdag 11-17, søndag 12-16

Skippergata 24B. Kristiansand / Norway +47 38 07 49 00

FACEBOOK.COM/SKMU.NO

SKMU.NO

KULTURNATTA

29. september 2012

KL. 16.30 - 02.00

Kulturnatta i Kristiansand er en arena for alle aktører og utøvere i kultur- og fritidsliv i byen. Ideen er enkel; En haug av arrangementer skal finne sted på en ettermiddag og natt i sentrum. Publikum kjøper en adgangsbillett (kr 100) som gir adgang til alle arrangement i Kulturnattas program.

Vi vil gjerne invitere band og artister som har noe på hjertet, og som har lyst til å vise seg fram for et større publikum til å melde seg på. vi kan love at dette blir en gøy fest !

MELD DEG PÅ: **kulturnatta.no**

ID é
DES IGN
TRY KK

Bjorvand & Skarpodde leverer alt fra idéarbeid, design, web, trykk og ferdiggjøring.

Vi leverer kreative løsninger og yter alltid 100 prosent uansett størrelse på kunde eller jobb.

Vi tar oss av hele prosessen - fra idé til ferdig produkt.

BJORVAND & SKARPODDE
IDE I DESIGN I TRYKK

Telefon 38 12 94 94 - www.bjorvand-skarpodde.no